

## BIBLIJSKI MOTIVI NA FRESKAMA U ĐAKOVAČKOJ KATEDRALI (11)

### 6. ISUSOV GOVOR NA GORI (Ludwig Seitz, 1876.)



Temom Isusova nastupnog govora počinje u katedrali niz slika koje prikazuju njegovo javno djelovanje. Prema Evanđelju, velikim Govorom na gori Isus započinje svoju mesijansku zadaću. Zato se ovaj motiv, koji je inače rijedak u ikonografiji, našao ovdje. Evanđelist Matej bilježi: »Ugledavši mnoštvo, uzide na goru. I kad sjede, pristupe mu učenici. On progovori i stane ih naučavati...« (Mt 5, 1-2). Slikar Ludwig Seitz postavlja Isusa usred velikog mnoštva. Novi Učitelj stao je na malo uzvišeniji kamen. Za njim je skupina nedavno odabranih apostola (prepoznaju se po aureolama koje svaki ima nad glavom), a pred njim raznoliko mnoštvo, muško i žensko, od djece do staraca. Svako je lice njemu okrenuto i istovremeno utonulo u razmišljanje. Nema tu neke površne radoznalosti, već smirena zadivljenost novom naukom. Neki su, dapače, oborivši pogled, zagledani u svoju nutrinu.

Kristov lik najveća je figura freske. Stoji bosonog pred mnoštvom i govori ispruživši ruke. Dugu kosu blago rastjeruje povjetarac. Jednostavna haljina je kestenjasto-crvene boje, pritegnuta o pojasu. U njegovom liku nema traga namještenosti ni slatkaste banalnosti. Naprotiv, odaje jednostavnost novog proroka i sigurnost učitelja. Govori cijelom svojom pojavom. Iako

je njegova nauka posve nova, dosad nečuvena, sliku prožima velika mirnoća. Ne samo da to odražavaju lica, nego su smireni, umirujući i usklađeni svi slikarski tonovi.

### Što govori novi Učitelj?

Govor na gori počinje s »osam blaženstava«, a nastavlja se mnogim poukama i pravilima kršćanskog života. Bilježe ga dvojica evanđelista: Matej i Luka. U nekim pojedinostima, svaki iz svoje perspektive. Blaženstva su smještena na čelo Isusova govora i ona su program kršćanineve sreće. »Odsad se sretnicima ovoga svijeta ne zovu više bogati, presiti, oni kojima se laska, već oni koji su gladni i koji plaču, siromasi i progonjeni. Dva najuzvišenija blaženstva sadrže sva ostala: siromaštvo, koje prate djela pravednosti, poniznosti, krotkosti, čistoće, milosrđa, briga za mir; zatim progonstvo radi ljubavi Kristove. Ali same ove vrijednosti nisu ništa bez Isusa koji im daje sav njihov smisao i sjaj. Stoga samo onaj tko je Krista stavio u srce svoje vjere može shvatiti blaženstva...« (Rječnik biblijske teologije, KS, Zagreb, 1969.) - Upravo je začudno kako je ovaj citirani tekst upravo doslovno izrazio slikar u svojem djelu. Zasigurno to nije bilo bez Strossmayerovih naputaka.

### Ista tema na drugi način

Tema »Govor na gori«, rekosmo, rijetka je u povijesti kršćanske ikonografije, budući da je kršćanska ikonografija od početka u Isusu-Učitelju gledala proslavljenog i uskrslog Krista. Možda su upravo zato Isusova blaženstava obrađena još jednom, i to na poznat i tradicionalan način, na pročelju katedrale.

Srednjovjekovna umjetnost, naime, personificira blaženstva i prikazuje ih kao osam ženskih likova ili, katkad, osam anđela. Svaki lik pridržava traku s tekstom jednog od blaženstava. Na takav način prikazana su, primjerice, i blaženstva u mozaiku središnje kupole u bazilici Svetog Marka u Veneciji (12. stoljeće), a sučelice su im osam kreposti. Upravo tim se načinom poslužio Seitz na pročelju đakovačke katedrale: između dvaju zvonika, na vrhu trokutastog zabata, u osam niša koje se stepenasto uzdižu naslikano je osam ženskih likova (»anđela«) u vrlo slikovitoj odjeći i svaki lik nosi traku na kojoj je latinskim jezikom, kaligrafski, ispisano po jedno od Isusovih blaženstava, prema 5. poglavlju Matejeva evanđelja. Na završnoj, deve-

toj, stepenici slika je Božjeg Jaganjca i nebeskog Jeruzalema, raja. I slovima piše HIERVSALEM. Blaženstva su put, poput puta, stepenice u vječni Jeruzalem! Tekstovi su ovdje, doduše, s obzorom na original, ponešto skraćeni i nisu u istom redoslijedu kao u Evanđelju. Sve je to trebalo biti rađeno u mozaiku, ali je zbog skupoće i hitnje, da se crkva završi, načinjeno samo u fajansi.

*Antun Jarm*